

НАЦИОНАЛНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ "СТЕФАН СТАМБОЛОВ В БЪЛГАРСКАТА НАЦИОНАЛНА ИСТОРИЯ"

Петко Ст. Петков

На 31.I.1994 г. старопрестолният град беше домакин на интересен научен форум. В дните на тържественото честване 140 годишнината от рождението на Стефан Стамболов се проведе национална конференция, посветена на живота и делото на бележития търновец. Организаторите - Националният инициативен комитет за изграждане паметник на Ст. Стамболов, Общобългарският комитет и фондация "В. Левски", Великотърновският университет "Св. св. Кирил и Методий", Община Велико Търново, Държавно-обществената организация "13 века България", Историческият музей и Съюзът на учените в България, клон В. Търново - се въодушевяваха от идеята, чрез научната дискусия да се осветлят малко известни факти от живота на Стамболов, да се изяснят някои спорни въпроси, свързани с политическата му дейност.

След официалното откриване на конференцията от председателят на Общинския съвет - В. Търново г-н Георги Стефанов, слово в памет на Ст. Стамболов произнесе г-н Александър Йорданов - председател на Народното събрание. Той изтъкна заслугите на видния българин за държавното изграждане на младото княжество, подчерта неговата роля за опазване на политическата независимост на България в сложната международна обстановка в средата на 80-те години на XIX в.

В изнесените 17 доклада бяха засегнати различни страни от житейския път и обществено-политическата дейност на Стамболов. Безспорен принос за повишения интерес към форума имаше стремежът на участниците към обективен и прецизен анализ на делото на забележителния български държавник. Юбилейната атмосфера предразполагаше към известна доза патетизъм, проличал в някои изказвания, но въпреки това не липсваха доклади, в които приповдигнатият тон бе сполучливо допълнен от непредубедената, професионална оценка за "противоречивото наследство" на Ст. Стамболов.

Обхванати бяха широк кръг от проблеми, свързани главно с политическата активност на дееца: революционната му дейност през 70-те години на XIX в. /проф. Андрей Пантев, проф. Константин Косев, проф. Дойно Дой-

нов/, участието му в борбата срещу режима на пълномощията 1881-1883 г. /доц. Иван Стоянов/, патриотичните му изяви по време на Съединението и Сръбско-българската война 1885 г. /Иван Шипчанов/, противоречивата му, но безспорно ефективна дейност като пръв регент и министър-председател в периода 1886-1894 г. /проф. А. Пантев, проф. Добрин Мичев, проф. Петър Горанов, ст. н. с. Георги Първанов, доц. Стефан Коларов, ст. н. с. Николай Игов, ст. ас. Петко Ст. Петков/. Специално внимание бе обърнато на дневника на регента Стамболов, отразил непосредствените впечатления на автора за събитията по време на политическата криза 1886-1887 г. /ст. н. с. Милен Куманов/. Разисквано беше и оригиналното литературно и публицистично творчество на Ботевия приятел и съмишленик /проф. Марко Семенов, Михаил Неделчев, ст. н. с. Христо Йорданов/. Дългогодишният изследовател на живота и делото на Захари Стоянов - Тодор Ташев сподели свои мисли за отношенията между редактора на официоза "Свобода" и всесилния министър-председател. В дискуссионен дух проф. Илчо Димитров изложи "спорните си размишления" за външнополитическата преориентация на България, свързана с управлението на Ст. Стамболов. Според него бележитият държавник "не е родоначалник на нова външнополитическа ориентация". С присъщия си политически усет и непоколебима твърдост той усвоява и прокарва една стара идея - "да се убедят западните велики сили, че целокупна България не е предимство, а преграда за руското придвижване към Проливите".

Националната научна конференция, посветена на 140 годишнината от рождението на Ст. Стамболов, представи на широката слушателска аудитория гледищата на учени от различни поколения, всеки от които носеше и не криеше пристрастното си отношение към делата на великия българин. Участниците във форума допринесоха за разчупване на черно-белия стереотип, преобладаващ в досегашните анализи и оценки за ролята и значението на Стамболов в новата история на България. Това, може би, е и най-значимият резултат от конференцията. А на онези, които очакваха да чуят ново венцехвално, "единно" мнение за толкова противоречивата личност на Стефан Стамболов, сполучливо отговори още в началото на доклада си проф. А. Пантев: вместо да произнасяме закъснели славословия по адрес на Стамболов, "ние трябва да вникнем в конкретните измерения на неговото място в българската политическа драма, за да не го превърнем в захаросан герой за всичко и за всички".